

Förslag på indikatorer för socialt hållbar samhällsplanering

Delrapport
Social innovation i samhällsplanering

Göteborgsregionen (GR) består av 13 kommuner som har valt att jobba tillsammans. Vi driver utvecklingsprojekt, har myndighetsuppdrag, forskar, ordnar utbildningar och är storstadsregionens röst i Västsverige, bland mycket annat. I våra nätverk träffas politiker och tjänstepersoner för att utbyta erfarenheter, bolla idéer och besluta om gemensamma satsningar. Allt för att regionens en miljon invånare ska få ett så bra liv som möjligt.

Göteborgsregionen 2019
Box 5073, 402 22 Göteborg
gr@goteborgsregionen.se
www.goteborgsregionen.se
Text: Magnus Johansson, senior forskare RISE

GÖTEBORGS
REGIONEN

Rapporten är framtagen av Magnus Johansson, senior forskare RISE inom Göteborgsregionens projekt Social innovation i samhällsplanering. Projektet är finansierat av Vinnova.

Innehåll

Inledning	4
Bakgrund.....	5
Jämlik tillgång till välfungerande boende- och livsmiljöer.....	8
Jämlik tillgång till rekreation (natur, fritid och kultur).....	10
Jämlik tillgång till service och kollektivtrafik	12
Tillit och social sammanhållning genom delaktighet.....	13
Tillit och social sammanhållning genom mötesplatser	14
Tillit och social sammanhållning genom sammanlänkande stråk	15
Källor	16

Inledning

Detta är en delrapport från *Social Innovation i Samhällsplanering* som har finansierats genom Vinnovas utlysning *Social innovation mot segregation*. Projektets övergripande mål är att stärka social sammanhållning och minska boendesegregationen i Göteborgsregionen samt öka tillgängligheten till den regionala bostadsmarknaden. Inom ramen för projektet har förslag på indikatorer tagits fram i samverkan med RISE. I den här rapporten redovisas dessa förslag.

Utgångspunkten har varit den definition av social hållbarhet som tagits fram av Göteborgsregionens (GR) arbetsgrupp för social hållbarhet. Arbetsgrupp etablerades 2015 med tre socialchefer och tre samhällsbyggnadschefer. Uppdraget är att stödja inkluderingen av sociala aspekter i samhällsplanering och samhällsbyggnad genom att löpande utbyta kunskaper och erfarenheter. Målet är en samsyn på dessa frågor som i sin tur kan underlätta arbete över sektorsgränserna. En viktig målgrupp är de nätverk av socialchefer och samhällsbyggnadschefer som arbetar i de 13 medlemskommunerna som ingår i GR.

Arbetsgruppen har definierat social hållbarhet i samhällsplaneringen i Göteborgsregionen som:

Jämlik tillgång till:

- Valfungerande boende- och livsmiljöer
 - Rekreation (natur, fritid och kultur)
 - Service och kollektivtrafik
- över tid och rum

Tillit och social sammanhållning genom:

- Delaktighet
- Mötesplatser
- Sammanlänkande stråk

Rapporten inleds med en kort bakgrund som presenterar utgångspunkter för arbetet och hur vi inom projektet arbetat med att utveckla indikatorerna. Därefter följer presentationer av indikatorer kopplade till respektive mål. Indikatorerna ska kunna tillämpas för att kunna användas i jämförelse mellan olika geografiska platser och mellan olika samhällsgrupper i Göteborgsregionen. De kan även användas i planeringen av nya områden eller ombyggnation och komplettering av befintliga områden.

Bakgrund

En indikator är något som visar eller antyder att något är på ett visst sätt. Indikatorer väljs ut utifrån antaganden om en eller flera relationer mellan indikatorn och olika fenomen eller förhållanden. Ofta behöver man någon form av instrument eller skala som visar olika värden på en indikator. Hastighetsmätaren på en bil eller en badrumsvåg är två exempel på instrument med olika skalar som fungerar som indikatorer, i det ena fallet hur fort jag kör och i det andra fallet hur mycket jag väger. Exemplet illustrerar en annan dimension på indikatorer: hur fort kan jag återkoppla och förändra något utifrån de värden en indikator visar?

Om hastighetsmätaren på min bil indikerar att jag kör för fort, räcker det om jag lättar på gasen eller trycker ner bromsen. Förändringen sker på några sekunder. Om jag upptäcker att jag väger lite mer än jag borde, tar det längre tid och kräver lite mer ansträngning och engagemang att minska vikten (och ändra indikatorn). Det kanske krävs ganska stora omställningar av kostvanor och livsstil. Min vikt beror också på faktorer som kan vara svårt eller omöjligt att påverka som ålder, genetiska faktorer eller sjukdomar. En siffra som beskriver min vikt kan alltså vara en indikator på en mängd olika faktorer i mitt liv som är mer eller mindre enkla att påverka.

En indikator för social hållbarhet ska visa riktningen för olika utvecklingsprocesser i samhället. Valet av indikatorer för socialt hållbar utveckling påverkas av vilka olika underlag som finns, till exempel kvantitativa i form av statistik, geografiska i form av kartmaterial eller mer kvalitativa i form av intervjuer eller berättelser från medborgare. Olika former av data kan ge olika indikationer om ett visst tillstånd. Ett exempel är indikatorer för att beskriva om en plats är trygg eller otrygg. Kvantitativa data, till exempel antalet anmälda brott kan visa att en plats är trygg. Kvalitativa data, till exempel de boendes egna beskrivningar av en plats kan ge bilden av att platsen är otrygg. Men den bilden kan variera beroende på vem man frågar. En vuxen man och en ung kvinna kan ha vitt skilda bilder av hur trygg en plats är.

En annan utmaning är att hitta ”lagom” många indikatorer. En erfarenhet från detta arbete är att det är relativt enkelt att hitta förslag på indikatorer. Utmaningen är att hitta ”rätt” indikatorer, dvs. indikatorer som täcker flera dimensioner av social hållbarhet. En annan utmaning är att hitta indikatorer som ger tydlig återkoppling på olika insatser. Samhällsplanering är en långsiktig process. Jämfört med att gasa och bromsa hastigheten på en bil, är det betydligt svårare att få återkoppling på olika insatser för att stärka den sociala hållbarheten.

Vissa aspekter av social hållbarhet till exempel ”bostadssegregation” – som står i fokus i den här rapporten – är något enklare att definiera och beskriva genom olika indikatorer, till exempel genom att utgå från olika sorters socioekonomiska data: vem med vilka inkomster bor var? Är bostadsområden homogena eller heterogena avseende hushållens inkomst, utbildning, ålder eller utbildningsnivå? Valet av indikator som rör social hållbarhet påverkas också av hur vi uppfattar orsakerna bakom olika samhällsproblem. Orsakerna bakom den ökade segregationen på bostadsmarknaden som följer av den ökade bostadsbristen kan förstås på flera sätt. Carina Listerborn, professor vid Malmö Universitet och en av Sveriges ledande

bostadsforskare, hävdar att det inte finns någon generell bostadsbrist i Sverige, utan att vi istället borde tala om en växande bostads ojämlikhet (Listerborn 2018). De grupper som kan ta lån, som redan äger en bostad eller har ett hyreskontrakt, som har ekonomiskt utrymme för en hyreshöjning eller kan få hjälp med kontantinsatser har idag ganska goda möjligheter att hitta en bostad. Men idag finns växande grupper som utestängs från bostadsmarknaden eller löper risk att tvingas flytta om hyran höjs kraftigt, till exempel efter en renovering. Bostadsnöden blir allt mer strukturell, det vill säga allt fler som i övrigt lever ordnade liv, har svårt att hitta och finansera en bostad. Bostadssegregation blir då en indikator på strukturella ojämlikheter inom olika delar av samhället.

Indikatorer hjälper oss inte alltid att förstå vilka åtgärder som kan förändra värdet på indikatorn. Hur ”bromsar” vi bostadssegregationen? Ett sätt att försöka bromsa är att utveckla olika verktyg som kan användas för att inkludera sociala aspekter i samhällsplaneringen. I *Social Innovation i Samhällsplanering* har sex olika verktyg utvecklats och prövats i de fem kommuner som medverkat i projektet.

- Socialt bostadsförsörjningsprogram (test i Partille)
- Seniorperspektiv i samhällsplanering (test i Stenungssund)
- Socialt investeringsperspektiv i omvandlingssatsningar (test i Kungälv)
- Social Konsekvensanalys (SKA) i detaljplaneprocessen (test i Lerums kommun)
- Markanvisning som socialt instrument (test i Lerum)
- Dialog som metod för ungas inflytande (test i Lilla Edet)

Verktygen är ett sätt att tillämpa definitioner av social hållbarhet inom samhällsplaneringen i Göteborgsregionen som formulerats av GR:s arbetsgrupp för social hållbarhet:

Jämlig tillgång till:

- Valfungerande boende- och livsmiljöer
 - Rekreation (natur, fritid och kultur)
 - Service och kollektivtrafik
- över tid och rum

Tillit och social sammanhållning genom:

- Delaktighet
- Mötesplatser
- Sammanlänkande stråk

De indikatorer som presenteras i den här rapporten utgår också från definitionerna. Indikatorerna är tänkta som ett komplement till verktygen. Indikatorerna kan användas för att stämma av resultaten från arbetet med verktygen och för att löpande reflektera över om utvecklingsprocesser går i önskvärda riktningar. Ovan skrev vi att problemet inte är att hitta indikatorer. Det finns en mängd indikatorer som kan kopplas till dessa definitioner. Inom ramen för projektet *Social Innovation i Samhällsplanering* har vi arbetat med att identifiera och välja ut indikatorer som kan fylla två funktioner.

1. Indikatorer som kan användas för att mäta befintliga tillstånd i regionen och/eller fördjupa strukturbilden med det sociala hållbarhetsperspektivet
2. Planeringsindikatorer som kan användas i olika samhällsplaneringsprocesser för att stärka sociala hållbarhetsperspektiv.

Under våren 2019 genomfördes två workshops (27 februari och 3 april) för att försöka mejsla ut lämpliga indikatorer. Respektive workshop resulterade i en mångfald av perspektiv och förslag på lämpliga indikatorer. I ett nästa steg genomfördes litteraturstudier och jämförelser med andra verktyg för att beskriva social hållbarhet (se t ex Eken et al. 2019). En annan viktig inspirationskälla är PRISMA, ett processverktyg för social hållbarhet i stadsomvandling. De indikatorer som presenteras i PRISMA bygger i sin tur på en bred och djup genomgång av aktuell forskningslitteratur. Syftet med att utgå från tidigare arbete var att undvika att ”gå över ån efter vatten” och istället utgå från tidigare projekt som kombinerats med separat litteraturstudier (se referenslistan).

Nedan presenteras förslag på indikatorer kopplade till respektive dimension av definitionen. Valet av indikator motiveras i en löpande text som i sin tur bygger på litteraturen som presenteras i referenslistan. Under varje rubrik presenteras också kopplingar mellan respektive indikator och mål 11 i Agenda 2030. Som läsaren kommer att upptäcka går olika definitioner och indikatorer in i varandra. Ett exempel är att flera av de indikatorer som presenteras under rubriken ”Jämlig tillgång till rekreation (natur, fritid och kultur)” även passar in som indikatorer för ”Tillit och social sammanhållning genom mötesplatser”. Eftersom ett mål med arbetsgruppens arbete är att skapa en samsyn på dessa frågor som i sin tur kan underlätta arbete över sektorsgränserna, kan det vara en poäng att olika indikator kan passa in på flera av definitionerna. Texten och indikatorerna har utvecklats i dialog med projektledningen under våren och sommaren 2019, och bygger på erfarenheterna från de två workshops som genomfördes under våren 2019.

Jämlik tillgång till välfungerande boende- och livsmiljöer

Koppling till Agenda 2030

- Delmål: 11.1 Senast 2030 säkerställa tillgång för alla till fullgoda, säkra och ekonomiskt överkomliga bostäder och grundläggande tjänster samt rusta upp slumområden.
- Delmål 11.6 Till 2030 minska städernas negativa miljöpåverkan per person, bland annat genom att ägna särskild uppmärksamhet åt luftkvalitet samt hantering av kommunalt och annat avfall.

Sammanfattning av de forskningsresultat som ligger till grund av val av indikatorer

En genomgång av forskningslitteraturen kring boendesegregation och grannskapseffekten (dvs hur koncentration av fattigdom och ojämlikhet försvårar för de boende att bryta negativa utvecklingsprocesser) visar på att det finns två huvudsakliga lösningar om man vill hjälpa utsatta individer, familjer eller socialgrupper: hjälpa hushåll med låga inkomster att flytta till mer välmående grannskap eller förbättra situationen i utsatta områden. Åtgärder som hjälper hushåll med låga inkomster att flytta till mer välmående grannskap kan också bidra till att öka mångfalden och integrationen i mer välmående områden. Inte sällan är områden med hög medelinkomst och en homogen befolkningssammansättning de mest segregerade områdena i en stad. Utvecklingen av utsatta grannskap måste dock kombineras med andra välfärdssatsningar om man på sikt vill skapa socialt hållbara samhällen. Social ojämlikhet kan inte enbart lösas med bra fysisk planering, även om detta är ett viktigt bidrag.

Den fysiska planeringen bör sträva efter att skapa och bevara områden med ett varierat utbud av boendeformer, lägenhetsstorlekar, planlösningar, upplåtelseformer och prisnivåer: Dessa områden bör präglas av blandad markanvändning med bostäder och andra verksamheter men där andelen bostäder dominerar. Bebyggelsen bör utformas med verksamhetslokaler i markplan och bostäder ovanför dessa, för att skapa förutsättningar för levande bottenvåningar och olika former av service på promenadavstånd. Det bör vara en bra mix av lokaler för näringsverksamhet, offentlig service och rekreation, till exempel för att utöva kulturaktiviteter eller föreningsverksamhet. Lokalerna i markplan bör ha olika storlek och hyresnivå för att bidra till en bra mix av verksamheter med olika målgrupper och aktiviteter jämnt fördelade över dygnet och veckas dagar.

Områdets bebyggelse bör vara tillräckligt tät för att underlätta för ”naturlig övervakning”, vilket i sin tur kan generera positiva effekter i form av ett starkare grannskap. Cykel- och bilparkering bör planeras med detta i åtanke. Om promenad- och cykelvänlighet prioriteras ökar sannolikheten att människor uppehåller sig mer i

det offentliga rummet, vilket i sin tur kan skapa en ökad känsla av trygghet. Grönska, parkmark och området i övrigt bör utformas så att de bidrar till att minska buller och förbättra luftkvalitet utan att samtidigt skapa områden som upplevs som otrygga. Väl utformad belysning, som kombinerar dagsljus och konstgjord belysning är ett viktigt verktyg för att skapa trygghet och välmående.

Indikatorer

Tillgång till

- variation av lägenhetsstorlek och lägenhetsformer
- variation av bostäder och lokaler för privat näringsverksamhet, offentlig service och rekreation
- variation av prisnivå för offentliga lokaler
- variation av prisnivå för bostäder (hyresnivå kontra prisnivå ägda bostäder)
- god luftkvalitet (inte överskrida luftkvalitetsnormer)
- bullerfria miljöer (max 55 dbA)
- trygga och väl underhållna utemiljöer (förekomst av skräp, vandalisering, skötsel av fasader etc)

Jämlik tillgång till rekreation (natur, fritid och kultur)

Koppling till Agenda 2030

- Delmål 11.4 Stärka insatserna för att skydda och trygga världens kultur- och naturarv.
- Delmål 11.7 Senast 2030 tillhandahålla universell tillgång till säkra, inkluderande och tillgängliga grönområden och offentliga platser, i synnerhet för kvinnor och barn, äldre personer och personer med funktionsnedsättning.

Sammanfattning av de forskningsresultat som ligger till grund av val av indikatorer

Kulturmiljön, det vill säga de aspekter av stadslandskapet som berättar om platsens historia och människorna som vistas och har vistats där, kan bidra positivt till människors välbefinnande. Bevarande och stärkande av byggnader, lämningar, platser och andra delar av kulturmiljön som anses vara värdefulla, så kallade kulturvärden, kan exempelvis bidra till högre tillit och utveckling av gemensamma normer, samt till att sociala relationer uppstår och stärks. Närhet och tillgänglighet till grönområden har positiva hälsoeffekter då det leder till fysisk aktivitet, stressreducering och mental återhämtning. Grönområden som är tillgängliga för flera olika grupper kan också leda till nya relationer, ökad tillit, grannsamverkan och ökat lokalt engagemang. Verksamheter som är öppna för alla, så som bibliotek, kan lägga grund för möten mellan människor med olika bakgrund. Likaså kan en variation av olika typer av verksamheter i ett område gynna social blandning, tillit, hälsa samt livstillfredsställelse för människor oavsett bakgrund. En variation av verksamheter underlättas av tillgången till lokaler med olika utformning, innehåll, storlek, ålder och hyresnivå.

Indikatorerna bygger kriterier för jämlik tillgång till grönområden som presenteras i Stockholms stads Sociotophandbok (SBK 2003:2) där man dels beskriver avstånd till bostaden, dels ytornas funktioner och kvaliteter.

Gårdsytor finns i direkt anslutning till bostaden. Viktiga kvaliteter är överblick, möjlighet att stänga av, variation i utformning, attraktiv för alla mellan 3 – 90 år. Andra viktiga kriterier är tillgång till motionslokaler eller utegym i nära anslutning till bostaden.

Grannskapet utgörs av alla ytor inom 50 meter från bostaden. Viktiga kvaliteter är tillgång till gröna oaser, lekplatser, gemensamma lokaler i bostadshus som kan användas till möten eller föreningsverksamhet. Tillgång till motionslokaler.

Nästa steg är lokalparker, offentliga lokaler och mötesplatser som ligger inom 200 meter från bostaden. Det kan vara stråk, strandpromenader, odlingsstämplatser, torg, möjlighet till aktiviteter som lek eller bollspel. En indikator är ytan som bör omfatta mellan 0,3 – 1 ha. En annan indikator är bullernivån (till exempel i en lokal park) som inte överstiger 55 dB(A). Andra viktiga kvaliteter är tillgång till gemensamma

lokaler som är möjliga att använda för föreningsaktiviteter, till exempel skolor som är tillgängliga på kvällstid.

I nästa nivå talar man om tillgång till Stadsdelsparker, offentliga lokaler och mötesplatser som ligger inom 500 meter från bostaden och som kan användas för lek, avkoppling, samvaro och evenemang. Stadsdelsparker och likande platser bör omfatta minst 5 ha med ett bra lokalklimat och en bullernivå som inte överstiger 55 dB(A). Hit räknas även tillgång till stadsdelsbibliotek, fritidsgårdar, motionslokaler och lokaler lämpliga för olika kulturarrangemang.

Den sista kriteriet är större friarealer, offentliga lokaler och mötesplatser som ligger inom 1–2 km från bostaden. Här menar man natur- och friluftsområden med ett varierat landskap och en bullernivå som inte överstiger 45 dB (A) och som omfattar minst 1 000 ha.

Indikatorer

Tillgång till:

- kulturella symboler eller byggnader och/eller platser som berättar något om platsens historia och identitet
- grönområden som ligger i Grannskapet, Mycket nära, Nära
- kollektivtrafik för att nå naturområden eller besöksmål som ligger En bit bort
- lokaler för kulturutövning som ligger i Grannskapet, Mycket nära, Nära eller En bit bort
- besöksmål som ligger i Grannskapet, Mycket nära, Nära eller En bit bort.
- naturområden, offentliga mötesplatser eller besöksmål som ligger Nära eller En bit bort med cykel eller gång på ett säkert sätt
- odlingsmöjligheter på Gårdar, i Grannskapet eller Mycket nära
- mötesplatser som är öppna under skollov och helger
- gratis aktiviteter som genomförs under skollov och helger

Jämlik tillgång till service och kollektivtrafik

Koppling till Agenda 2030

- Delmål 11.2 Senast 2030 tillhandahålla tillgång till säkra, ekonomiskt överkomliga, tillgängliga och hållbara transportsystem för alla. Förbättra vägtrafiksäkerheten, särskilt genom att bygga ut kollektivtrafiken, med särskild uppmärksamhet på behoven hos människor i utsatta situationer, kvinnor, barn, personer med funktionsnedsättning samt äldre personer.

Sammanfattning av de forskningsresultat som ligger till grund av val av indikatorer

Tillgång till offentlig service i ett område tenderar att bidra till att människor möts, mår bättre och får bättre hälsa. God tillgång till transportinfrastruktur skapar förutsättningar för hälsa, välbefinnande social sammanhållning, socialt kapital och fler arbetstillfällen. För att kollektivtrafik ska utnyttjas krävs att den har god komfort och fysisk tillgänglighet samt att kostnaderna är rimliga. Väntbås och stationer som är trivsamma, spännande, trygga och erbjuder skydd mot väder och vind kan dessutom fungera som en social infrastruktur som stimulerar relationer och tillit.

Indikatorer

Tillgång till:

- service (till exempel fördelningen mellan privat respektive offentlig service) som ligger i Grannskapet, Mycket nära, Nära eller En bit bort. (till exempel öppettider och karaktär på). Exempelvis post- och paketombud, apotek, livsmedel o.s.v.
- till kommunal förskola inom gång- eller cykelavstånd
- till kommunala skolor där en majoritet av eleverna uppnår gymnasiebehörighet inom gång- eller cykelavstånd
- stora affärskedjor respektive lokala näringsidkare
- kollektivtrafik xx meter från hyres/ägd bostad (1000 m till spårbunden och 500 m till buss)
- gång- och cykelväg mellan bostäder och kollektivtrafik
- komfort (ex väderskyddad hållplats), fysisk tillgänglighet (på fordon och vid hållplats) i kollektivtrafiken

Tillit och social sammanhållning genom delaktighet

Koppling till Agenda 2030

- Delmål 11.3 Till 2030 verka för en inkluderande och hållbar urbanisering samt förbättra kapaciteten för deltagandebaserad, integrerad och hållbar planering och förvaltning av bosättningar i alla länder.

Sammanfattning av de forskningsresultat som ligger till grund av val av indikatorer

Socialt kapital kan definieras som graden av tillit i olika relationer. Här görs vanligtvis en åtskillnad, mellan mellanmänsklig tillit, i form av tillit mellan människor och olika befolkningsgrupper i samhället, och samhällelig tillit, vilket handlar om invånarnas tillit till offentliga institutioner och beslutsfattare. Med hjälp av samhällsplanering kan förutsättningar skapas för olika människor att mötas och därigenom kan tilliten mellan människor stärkas. Den samhällliga tilliten kan också främjas genom att förutsättningar skapas för invånarnas delaktighet och inflytande i planerings- och beslutsprocesser.

Indikatorer

Tillgång till:

- föreningsverksamhet (antal aktiviteter och former av föreningar)
- lokala sociala rörelser
- offentliga lokaler som finns tillgängliga
- lokala strukturer för dialoger med kommunala förvaltningar och andra aktörer i området (fastighetsägare, föreningar, sociala rörelser)

Tillit och social sammanhållning genom mötesplatser

Koppling till Agenda 2030

- Delmål 11.7 Senast 2030 tillhandahålla universell tillgång till säkra, inkluderande och tillgängliga grönområden och offentliga platser, i synnerhet för kvinnor och barn, äldre personer och personer med funktionsnedsättning.

Sammanfattning av de forskningsresultat som ligger till grund av val av indikatorer

Gårdar och torg där personer möts, bygger relationer till varandra och utövar gemensamma aktiviteter tenderar att få människor att må bättre. Rätt utformade sittplatser och gångstigar samt attraktioner som drar människor till sig - så som fontäner, konst och utställningar- kan vara sätt att uppnå detta. Detsamma gäller saker som aktiverar människor; så som lekutrustning, spel, odling och kommers.

Flera av de indikatorer som presenteras under rubriken ”Jämlig tillgång till rekreation (natur, fritid och kultur)” och ”Tillit och social sammanhållning genom delaktighet” kan även fungera som indikator för den här aspekten av social hållbarhet.

Indikatorer

Tillgång till:

- sociala projekt/aktiviteter som drivs av aktörer (exempelvis fastighetsförvaltare, föreningar, sociala företag, sociala rörelser) som är verksamma i området
- gemensamma och återkommande evenemang som engagerar många olika aktörer i området (t ex Hammarkullenkarnevalen)
- gemensamma lokaler och offentliga mötesplatser (platser, torg, grönområden) som ligger i Grannskapet, Mycket nära, Nära eller En bit bort.
- lokaler eller platser för kulturutövning som ligger i Grannskapet, Mycket nära, Nära eller En bit bort.
- gratis aktiviteter, vid olika tidpunkter på dagen, under året och olika veckodagar

Tillit och social sammanhållning genom sammanlänkande stråk

Koppling till Agenda 2030

- Delmål 11.a Främja positiva ekonomiska, sociala och miljömässiga kopplingar mellan stadsområden, stadsnära områden och landsbygdsområden genom att stärka den nationella och regionala utvecklingsplaneringen.

Sammanfattning av de forskningsresultat som ligger till grund av val av indikatorer

Högre antal människor i det offentliga rummet tenderar att ge mer trygghet och lägre brottslighet, framförallt om en betydande del av människorna tillhör grannskapet. Kopplingar inom och mellan områden och platser kan vara ett sätt att stimulera fler människor till att vistas i det offentliga rummet, att underlätta promenad- och cykelvänlighet samt att öka tillgången till, och bärkraftigheten hos, vissa verksamheter, inte minst sådana som är beroende av besökare. Stråk för cykel-, gång, kollektiv- samt övrig vägtrafik bör utformas så att de binder samman olika områden och underlättar olika former av hållbar mobilitet, men samtidigt skapar en lagom nivå av flöden som upplevs som möjlig att övervaka av de boende. Dessa stråk bör utformas så att de är framkomliga för alla befolkningsgrupper, oavsett ålder och funktionsvariation.

Om miljöerna däremot i första hand utgör genomfartsleder tenderar det att få motsatt effekt. Stora vägar, höga trafikvolymerna och snabb trafik kan leda till att gränser mellan områden och deras invånare uppstår eller förstärks. Stor trafik och många parkerade fordon tenderar att leda till att människor, inte minst barn, i lägre grad vistas utomhus och interagerar med sina grannar. Det ökar också risken för trafikolyckor, inte minst för gångtrafikanter och cyklister.

Gatunät med många kopplingar och ett stort flöde av människor och fordon tenderar dock även att leda till ökad brottslighet och sämre social sammanhållning lokalt. Ett sätt att minska denna risk är att reducera genomflödet så att det blir en bra balans mellan lokalt liv och besökare utifrån.

Indikatorer

Tillgång till:

- korta vägar till fots eller cykel (genhet) mellan olika målpunkter i stadsrummet
- stråk mellan målpunkter som upplevs säkra och positiva (den fysiska utformningen påverkar kvalitativa upplevelsen av olika stråk)
- säkra (trafiksäkra samt upplevd trygghet) övergångar/underfarter över barriärer och genomfartsleder

Källor

- Becker, D. R., Harris C. C., Harris, Nielsen, E. A., & McLaughlin, W. J., (2004) A comparison of a technical and a participatory application of social impact assessment, *Impact Assessment and Project Appraisal*, 22:3, 177-189,
- Boverket (2015). *Boendesituationen för nyanlända. Slutrapport*. Rapport 2015: 40. Karlskrona: Boverket
- Boverket (2009) *Socialt hållbar stadsutveckling – en kunskapsöversikt*. Rapport från regeringsuppdrag IJ2009/1746/IU. Karlskrona: Boverket
- Bäcklin, O. (2017) *Kartläggning av sociala aspekter i samhällsplanering och samhällsbyggnad i Göteborgs- och Boråsregionen*. Göteborgs Regionen: Göteborg
- Ek, R., Gerell, M., Guldåker, N., Hallin, P. O., Herbert, M., Kristofersson, T. Nilsson, A. & Tykesson, M. (2014). *Att laga revor i samhällsväven – om social utsatthet och sociala risker i den postindustriella staden*. MAPIUS 18. Malmö: Malmö högskola.
- Eken, A., Magnusson, J., Hildesson, A., Molnar, S. & De Fine Licht, K. (2019) *Rätt verktyg för jobbet? En översikt över verktyg för social hållbarhetsanalys i städer*. Mistra Urban Futures
- Gerell, M. (2017). *Neighborhoods without community: collective efficacy and crime in Malmö, Sweden*. Doctoral diss., Malmö: Malmö University, Faculty of Health and Society.
- Göteborgs Regionen/FoU Väst (2018) *Hur kan vi minska och motverka segregation? En redogörelse för Göteborgsregionens arbete inom ramen för utlysning av statsbidrag enligt Förordning 2018:118*. Göteborg: Göteborgs Regionen
- Göteborgs stad Fastighetskontoret/Göteborgs stad Social resursförvaltning (2012) *Ett socialt blandat boende i Göteborg. En kunskaps-översikt om bostäder för låginkomsttagare och socialt blandade boenden i Europa och möjligheterna att finna nya verktyg i Göteborg*. Göteborg: Göteborgs stad
- Herbert, M. (2013). *Stadens skavsår. Inhägnade flerbostadshus i den polariserade staden*. MAPIUS 12. Malmö: Malmö högskola.
- Moberg, A med Sennemark E. (2016) *Följeforskning av projekt Integration 2014–2016*. Göteborg FoU Väst/Göteborgs Regionen.
- Molnar, S., & Tekie H. (2018). *Effektanalys av sociala och kulturella verksamheter i bottenplan – en idéskrift*. Göteborg: Mistra Urban Futures.

Region Skåne (2016) Planera för människor. Social hållbarhet kopplad till fysisk planering. Malmö/Kristianstad: Region Skåne

Robert, K-H., Osika, W & Missimer, M (2013) Att planera för social hållbarhet på ett systematiskt sätt *Socialmedicinsk tidskrift* 2/2013

Stockholms stad (2003) *Sociotophandboken. Planering av det offentliga uterummet med Stockholmarna och sociotopkartan. Stockholms stad. SBK 2003:2*

Ström, Lisa; Molnar Stefan; Isemo, Sanna (2017) *Social hållbarhet ur ett samhällsplaneringsperspektiv - en kunskapsöversikt*, Mistra Urban Futures Rapport 2017:4

Svanström, Leif (2017) *Att mäta folkhälsa. Kriterier för bra folkhälsoarbete*. Lund: Studentlitteratur

Tahvilzadeh, N. (2015) *Socialt hållbar stadsutveckling? Stadsdelsnämnderna, stadsutvecklarrollen och sociala konsekvensanalyser i planeringen av Göteborgs stad*. Förvaltningshögskolan rapport 136. Göteborg: Göteborgs universitet.

Tunström, M. & Wang, S. (2019) *Den segregerade staden. En nordisk översikt*. Nord 2019:006. Nordiska ministerrådet

Urban, S. (2018) *Integration och grannskap. Hur kan staden hålla samman?* Lund: Studentlitteratur.